

Ett verktyg för pedagogerna i det språkstödjande arbetet
inom småbarnspedagogiken i Korsnäs kommun

Förord

Målet med den lokala delen av den språkstödjande handlingsmodellen är att den ska vara ett verktyg i den dagliga verksamheten. Den lokala delen har utarbetats av en arbetsgrupp efter att alla kommunens pedagoger har bekantat sig med frågorna och funderat kring hur det språkstödjande arbetet görs nu och hur det kan utformas framöver.

Den lokala språkgruppen har haft följande medlemmar: Birgitta Blomqvist, Annika Bäck, Carina Mannfolk, Kerstin Palmqvist och Sara Westerholm.

Planen revideras februari 2021 och därefter årligen. Sammanställare för gruppen är specialläraren inom småbarnspedagogik.

Den lokala planen är uppgjord utgående från utbildningsstyrelsens modell och innehåller nedanstående kapitel:

- [En språkmedveten personal](#)
- [I dialog med vårdnadshavare](#)
- [Flerspråkighet](#)
- [Kulturell mångfald](#)
- [Pedagogisk dokumentation som stöd för barnets språkutveckling](#)
- [Samarbete med förskoleundervisning och grundläggande utbildning](#)

I varje kapitel finns texten ”Det här är viktigt att tänka på” som är tagen direkt från utbildningsstyrelsens anvisningar.

Bilagor:

- [Modell för språkstödjande handlingsplan, Utbildningsstyrelsen](#)
- [Pedagogisk dokumentation om barnets språkutveckling](#)

En språkmedveten personal

Hur stödjer och stimulerar vi medvetet barnens språkutveckling på svenska i verksamheten?

- Pedagogerna är goda språkliga förebilder och använder ett nyanserat språk som är anpassat till barnets nivå
- Vi diskuterar, sjunger, leker och läser böcker
- Vi leker med språket, använder rim, ramsor och spel, för att ge barnen den språkliga medvetenhet som behövs inför läs- och skrivinläringen
- Vi uttrycker oss mångsidigt med hjälp av kroppsspråk, miner, tal, skrift, föremål och bilder
- Vi tolkar och bekräftar barnens uttryck med längre meningar t.ex. när barnet säger "bää", ja titta där är ett får, "mjölk" - vill du ha mera mjölk?

Vilka lärmiljöer och arbetssätt främjar barnens språkliga utveckling speciellt mycket?

- Sånger, rim och ramsor, böcker, sagopåsar, bilder och föremål
- Skrift och bilder i lärmiljön t.ex. tidningar att klippa ur, skyltar, menyer, barnens namn m.m.
- Rollekar och fantasilekar t.ex. affärslek, kock, doktor, hemlek
- Mångsidiga aktiviteter och lek med alla sinnen
- Sagohörna med böcker, handdockor m.m. som är lättillgängliga. En lugn plats för läsning
- Variera mellan att berätta och läsa böcker, lyssna på ljudböcker, prata med barnet kring boken. Läs samma bok flera gånger på varierade sätt.
- Låt barnen få vara aktiva och delaktiga.
- Gör berättelser tillsammans, återberätta berättelser, gör filmer
- Ge barnen utrymme att berätta om sina tankar under och efter skapandeprocesser
- Smågruppsverksamhet
- Eget utforskande med vuxet stöd
- Genom att uppmärksamma barnen på symboler (t.ex. bokstäver, siffror, bilder) och text i olika miljöer.
- Skrivhörna med t.ex. kriterier, pennor papper lättillgängliga för barnen
- Använda digitala verktyg
- Positiv inställning till olika språk
- Variera lärmiljöerna t.ex. promenader, skogen, besök till bokbussen

Hur kan vi visa vår uppskattning för de olika språk och kulturer som finns representerade i barngruppen och i närsamhället?

- Använda aktuella språk som finns i barngruppen, t.ex. räkna, sjunga, leka, lära ord och enkla fraser
- Uppmärksamma andra kulturer och traditioner genom ex. att lyssna på musik, bjuda in personer från andra kulturer
- Erbjud maträtter från andra kulturer

Hur kan vi garantera att alla barn ges utrymme för samtal och diskussion?

- Medvetet prata och diskutera dagligen med så många som möjligt
- Smågruppsverksamhet
- Berättarpinne och -sten
- Dokumentera vilka barn man samtalar med, t.ex. kan olika vuxna samtala mera och mindre med olika barn
- Lyssna och visa genuint intresse när barnen berättar, ställ följdfrågor

Hur kan personalens kunskaper om barns språkutveckling stödjas?

- Kontinuerligt diskutera språkliga frågor, t.ex. på pedagogiska caféer, personalmöten
- Delta i fortbildningar
- Stöd av specialläraren inom småbarnspedagogik

Hur kommunicerar vi som vuxna med varandra och hurdant ska språkbruket vara inom verksamheten?

- Vi använder ett gott, positivt och respektfullt språk sinsemellan
- Vi tänker på hur man pratar och vad man pratar om i närheten av barnen, både inom- och utomhus
- Vi använder standardsvenska
- Vi lyssnar på varandras idéer och åsikter

Vad ska vi fästa uppmärksamhet vid i vårt eget språkbruk med utgångspunkt i ett normkritiskt förhållningssätt?

- Se barnet som en enskild individ
- Öppenhet och positivitet inför olika kulturer och språk
- Könneutrala språk t.ex. använd barnens namn istället för pojke/flicka
- Öppen inställning till barnens val av lekar och leksaker

Hur använder vi ett nyanserat språk och ett varierat ordförråd med barnen?

- Vi använder oss av ett gott och rikt språk (undvik att förenkla språket)
- Läser olika sorters texter
- Ger barnen möjlighet att fundera kring ord de inte förstår i en text/bok
- Leker med språket
- Fyller ut meningar t.ex. lägg klossen i den gröna lådan, istället för; lägg den där
- Använder olika ord för samma saker t.ex. gå - promenera

Lokalt ansvarar lärarna inom småbarnspedagogik för att teamet gemensamt hittar modell för hur den egna avdelningen arbetar utifrån språkplanen.

Det här är viktigt att tänka på:

Personalen utmanar barnen språkligt och använder medvetet ett beskrivande och exakt språk som stödjer språkutvecklingen på svenska.

- Personalen erbjuder en miljö som är stimulerande och inspirerar till kommunikation samt ger impulser till språkutveckling.
- Personalen har kunskap om barnens språkliga bakgrund.
- Personalen relaterar medvetet till barnens egna erfarenheter.
- Vid behov används bilder och föremål för att stödja kommunikationen, språkförståelsen och -utvecklingen.
- Personalen ger tid och utrymme för spontana samtal med barnen.
- Personalen ger barnen tid och ro att formulera sig och visar intresse för barnets tankar och idéer.
- Personalen ansvarar för att leken ges tid och rum och är närvarande i leken.
- Alla i personalen är medvetna om sina roller som språkliga modeller.
- Personalen är medveten om sin verbala och icke-verbala kommunikation.

I dialog med vårdnadshavare

Hur skapar vi en fungerande dialog med vårdnadshavarna när det gäller barnets språkutveckling?

- Lär känna och visar intresse för familjerna
- Inskolningsperioden och samtalen med vårdnadshavarna är viktiga för att få större förståelse för barnets språkutveckling t.ex. vilka språk är barnet i kontakt med hemma?
- Öppet och respektfullt förhållningssätt till vårdnadshavarna
- Diskuterar med vårdnadshavarna om hur de uppfattar barnets språk och berättar hur de kan stöda sitt barns språkutveckling

Hur tar vi tillvara vårdnadshavarnas synpunkter om och erfarenheter av barnets språkutveckling?

- Den information som vi får av vårdnadshavarna vid uppgörandet av Barnets plan för småbarnspedagogik ligger till grund för hur vi arbetar språkstimulerande.

Hur stödjer vi familjerna om barnets modersmål är ett annat språk än svenska?

- Använder boken "Bilder för dialog", kroppsspråk, gester, konkreta föremål och tolk
- Uppmuntrar vårdnadshavarna att använda sitt modersmål med barnet hemma
- Samarbetar för att få veta hur barnet lär sig bäst, barnets intressen
- Ger tips på var de kan få t.ex. böcker på sitt hemspråk. Fjärrlån kan göras t.ex. från "Monikielinen kirjasto" i Helsingfors.
- Ger tips på hur de kan stöda modersmålet
- Lär ut hur man kan berätta en bok på sitt modersmål

Hur synliggör vi för föräldrarna vårt gemensamma ansvar för barnets språkutveckling?

- I barnets plan
- Dokumentation (t.ex. seesaw)
- Hem och skolas "En kvart om dagen på dagis". I "En kvart om dagen på dagis" läser föräldrarna högt för barnet minst femton minuter varje dag. Läsningen dokumenteras i en läsdagbok som dagispedagogen regelbundet tar del av och uppmärksammar.
- Månadsbrev
- Broschyrer
- Föräldramöten, regelbundna samtal

Hur skapar vi rutiner för att tala om språkutvecklingens betydelse för lärandet med föräldrarna?

- I samband med barnets utvecklingssamtal och dagliga möten
- ”Pedagogisk dokumentation om barnets språkutveckling” görs på avdelningarna och används i samtal med vårdnadshavarna

Hur och när byter vi tankar om konkreta insatser som föräldrarna kan göra för att stärka barnets språkutveckling hemma?

- På föräldrasamtal, när de frågar råd, då behov finns, då vi gjort något på dagis som barnet gillar och kunde göra hemma
- Delger verksamheten till föräldrarna, så att de kan fortsätta samtala hemma om händelser vid daghemmet
- T.ex. ”Seesaw” skapar underlag för diskussion hemma om vad som hänt under dagen

***Vårdnadshavarna uppmuntras att tala sitt modersmål med barnen.
Pedagogerna kan ge tips på hur vårdnadshavarna kan stärka barnets språk.***

Det här är viktigt att tänka på:

Personalen för diskussioner om språkutveckling och lärande med föräldrarna.

- Personalen informerar föräldrarna om den språkstödande verksamheten.
- Personalen lär känna barnet och familjen för att kartlägga barnets språkliga vardag.
- Personalen diskuterar med föräldrarna vilken inverkan attityder har på språkinläringen.
- Tillsammans med föräldrarna diskuterar personalen hur man kan stimulera barnets språkutveckling.
- I diskussionerna med föräldrarna betonas betydelsen av att stödja det egna modersmålet.
- Personalen samtalar med föräldrarna om barnets språkutveckling och om språkliga situationer på daghemmet.

Flerspråkighet

Vilka är våra värderingar och attityder till flerspråkighet och hur syns de i verksamheten?

- Det är en rikedom att kunna flera språk och att ha personal med olika modersmål.
- Vi har en positiv och respektfull attityd till flerspråkighet

Hur kan vi visa att alla språk är lika värdefulla, och samtidigt stärka barnens kunskaper och färdigheter i svenska?

- Personalens språkkunskaper tas tillvara
- Vi tar upp olika språk som finns i barngruppen, sånger, ramsor, böcker

På vilket sätt stödjer vi barnens modersmål?

- Vi talar om olika språk i gruppen på ett positivt sätt
- Föräldrarna uppmuntras att använda modersmålet hemma
- Om det finns tillgång till personal som kan barnets modersmål kan de läsa/berätta sagor på barnets modersmål

Hur syns flerspråkigheten i lärmiljön?

- Böcker på olika språk, Polyglutt
- Sånger och musik

Hur hanterar vi situationer där vi inte har ett gemensamt språk med vårdnadshavarna?

- Tolk
- Kroppsspråk, konkret visa på föremål och bilder
- Bok ("Bilder för dialog")

Lokalt vill vi hitta ett sätt att förstå varandra och att alla ska känna trygghet. Ett av våra verktyg är Polyglutt.

Det här är viktigt att tänka på:

Personalen har gemensamma principer för hur barnens flerspråkighet och deras olika språkliga identiteter bejakas.

- Flerspråkigheten syns i lärmiljön.
- Personalen har kunskap om flerspråkighet och arbetsmetoder som stödjer den.
- Personalen utbyter tankar med vårdnadshavarna om hur barnens flerspråkighet kan stödjas genom samarbete.

Kulturell mångfald

Hur synliggör vi barnens olika språk och kulturer inom verksamheten?

- Matrassor på olika språk + bilder
- Temadagar ex mångkulturella matdagen
- Sånger på olika språk från t.ex. Youtube
- Bekantar oss med andra länder och kulturer med hjälp av projektor och dator
- Välkommen skylt på olika språk i tamburen

Hur ser vi till att barn med en annan kulturell bakgrund kan delta i verksamheten på lika grunder?

- Smågrupper
- Konkreta aktiviteter
- Vi använder ett enkelt och lättförståeligt språk med hänsyn till barnets språknivå
- Språkstöd, bildstöd
- Gester och rekvisita
- Låt barnen använda alla sina språkliga resurser
- Neutral verksamhet
- I barnets plan frågar vi föräldrarna t.ex. om barnet får besöka kyrkan. För de barn som inte kan delta ordnas annan verksamhet.

Vilka normer förmedlar vi i verksamheten och vad vill vi förmedla?

- Har en positiv attityd till det mångkulturella samhället
- Finländska normer, nationella styrdokument (t.ex. grunderna för planen för småbarnspedagogik), lokala planer
- Vi pratar vänligt med varandra, vi försöker behandla andra som vi själva vill bli behandlade
- Vi försöker skapa förståelse för vad som är rätt och fel

På vilket sätt stödjer vi barn med främmande språk som modersmål i att lära sig svenska?

- Använder enkelt språk, sjunger, läser
- Närvarande pedagoger som kan sätta ord på det barnet ser/ visar intresse för
- Tar stöd av speciallärare inom småbarnspedagogik, ger extra språkstöd
- Barnen delas in i smågrupper
- Vi använder bildstöd och konkreta föremål, berättar, diskuterar, förklarar och benämner
- Uppmuntra och ge tid för barnet att våga använda svenskan

På vilket sätt stödjer vi familjerna då det gäller kunskap om språkutveckling hos ett flerspråkigt barn och betydelsen av att bibehålla och utveckla modersmålet/en?

- Föräldrarna uppmuntras att använda (tala, läsa, leka) eget modersmål med barnen
- Genom diskussioner och tips på aktiviteter som stöder språkutvecklingen
- Genom att välja appar/ filmklipp på hemspråket i första hand

På vilket sätt samarbetar vi med familjerna när det gäller att stödja barnets språkutveckling?

- Föräldrasamtal och daglig kontakt
- Visa intresse för barnets språk, ex genom att fråga upp av föräldrarna vad barnet säger

Hurdana former för samarbete och kommunikation har vi med föräldrar som vi inte delar språk med?

- Bild-stöd, kroppsspråk, tolk
- En del av daghemmets information finns översatt till olika språk
- Boken ”Bilder för dialog” eller motsvarande material

Lokalt satsar vi alltid på smågruppsindelning.

Det här är viktigt att tänka på:

Personalen har kunskap om hur barnens språkliga och kulturella identiteter kan bejakas.

- Personalen ser olika språk och kulturer som en tillgång och låter det synas i verksamheten.
- Verksamheten präglas av ett normkritiskt förhållningssätt.
- Personalen har kunskap om andraspråksinlärning och språkutveckling för flerspråkiga barn.
- Personalen har fungerande arbetssätt för att stödja språkutvecklingen.
- Personalen söker aktivt olika vägar för att underlätta kommunikationen med föräldrar som de inte har ett gemensamt språk med.
- Personalen har kunskap och förmåga att samarbeta med föräldrarna då det gäller betydelsen av att stödja barnets modersmål och barnets flerspråkiga identitet.

Pedagogisk dokumentation som stöd för barnets språkutveckling

Hur långt har vi kommit med att använda pedagogisk dokumentation som stöd för barnens språkutveckling?

- Vi använder ”Pedagogisk dokumentation om barnets språkutveckling” som utarbetats av specialläraren i småbarnspedagogik
- Via teman ser man utvecklingen från förkunskap till efterförståelse

Vilka verktyg har vi för att följa upp och dokumentera barnets språkutveckling?

- Pedagogisk dokumentation om barnets språkutveckling, Lene, Kaninhistorier, Tras med flera
- Papper och penna, lärplatta (film, foto, röstinspelning), observation och Seesaw

Hur kan vi utveckla verksamheten med hjälp av den information som den pedagogiska dokumentationen ger?

- Genom pedagogisk dokumentation klargörs barnets språknivå, vilken beaktas i planeringen av verksamheten
- Utgående från barnens intressen strävar vi till att erbjuda spännande lärmiljöer som lockar till lek och kommunikation med barn och pedagoger
- Närvarande vuxna som lyssnar

På vilket sätt är barnen delaktiga i dokumentationsprocessen

- Barnen kan rita, måla, berätta, fotografera och filma

Hur kan pedagogisk dokumentation om barnets språkutveckling fungera som ett stöd för dialogen mellan vårdnadshavarna och personalen?

- En konkret dokumentation kan visa framsteg men även utmaningar inom språkutvecklingen
- Pedagogisk dokumentation gör det lättare att ta upp och diskutera språkutveckling i samtal med vårdnadshavarna

På vilket sätt kan vi förändra våra rutiner för att bättre kunna följa med barnets språkutveckling?

- Vi ser barnets språkutveckling genom att observera och uppmärksamma språket i den pedagogiska dokumentationen (t.ex skriva/filma/röstinspelning)
- Smågruppsverksamhet

- Satsa på extra språkträning, både inne och ute
- Närvarande personal

Vi använder papper och penna, lärplatta (film, foto, röstinspelning), observation och Seesaw.

Det här är viktigt att tänka på:

Personalen använder pedagogisk dokumentation för att följa upp barnets språkutveckling.

- Personalen för regelbundet pedagogiska diskussioner i arbetsteamet med utgångspunkt i den information som dokumentationen ger.
- Personalen vidtar åtgärder utgående från informationen; anpassar arbetssätten och lärmiljön samt utvecklar verksamhetskulturen.
- Personalen ser till att barnen är aktivt med i dokumentationsprocessen.
- Personalen involverar föräldrarna i processen så att de bidrar med information om språkutvecklingen i de språk som barnet talar hemma.

Samarbete med förskoleundervisning och grundläggande utbildning

Hur kan den småbarnspedagogiska verksamheten, förskolan och skolan samarbeta för att få en kvalitativ helhet kring språkutveckling?

- Diskussioner mellan stadierna, gemensamma läseprojekt (t.ex. skolelever läser för dagisbarn)
- Läraren inom småbarnspedagogik överlämnar information om barnets språkutveckling till förskoleläraren

Vilka prioriteringar har vi som är gemensamma för de olika stadierna när det gäller språkutvecklingen?

- Ordförråd, varierande erfarenheter, social kompetens
- Att hemspråket och svenska språket ska utvecklas så bra som möjligt
- Att personalen använder ett gott språk och ger barnen tid att tala

Hur samtalar vi med föräldrarna om deras förhoppningar och önskemål angående barnets språkliga utveckling och framtid?

- Genom överföringsblanketten och barnets plan

Hur diskuterar vi med förskoleläraren om konsekvenserna av föräldrarnas språkval med tanke på barnets lärstig?

- Upplyser om det finns flera språk i familjen eller vilka språkval familjen gjort

Lokalt vill vi utöka samarbetet med lärarna inom förskola och grundläggande utbildning.

Det här är viktigt att tänka på:

Det finns ett ömsesidigt samarbete mellan småbarnspedagogisk verksamhet, förskola och skola.

- Personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen känner till varandras språkstödjande arbete.
- Personalen använder medvetet också mer ovanliga ord och uttryck i sin kommunikation med barnen.
- Personalen tar tillvara den potential för språklig utveckling som finns i varje aktivitet.

